

Songül SALLAN GÜL 1966 yılında Ankara’da doğan Songül Sallan Gül, ilk, orta ve lise eğitimini Ankara’da tamamladı. 1987 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nü bitirdi ve aynı bölümde 1989 yılında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Yüksek lisansını 1991 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nden aldı. Doktorasını ise Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Dalında 1999 yılında tamamladı. 1999 ve 2000 yıllarında bir yıl süre ile Amerika Birleşik Devletleri’nde Teksas Üniversitesi’nde (Arlington) Prof. D. Delbert Taebel ile post doktora çalışması yaptı. 2003 yılına kadar Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nde görev yapan Sallan Gül, halen Süleyman Demirel Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Kentsel yoksulluk, kadın girişimciliği ve kadına yönelik şiddet, çokkültürlülük, uluslararası mültecilik ve göç ile ilgili ulusal ve uluslararası değişik araştırma projelerinde proje sorumlusu olarak yer almıştır. Toplumsal cinsiyet, siyaset sosyolojisi, kentsel yoksulluk ve sosyal devlette dönüşüm, eğitim ve göç gibi alanlarda ulusal ve uluslararası çalışmaları bulunmaktadır. İlk baskısı Etik Yayınları’ndan 2004 yılında çıkan ve daha sonra da yeni basımları E-babil Yayınları’ndan çıkan “*Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Devlet! Yeni Liberalizm ve Muhafazakârlık Kıs-kacında Refah Devleti*” başlıklı bir kitap çalışması bulunmaktadır. Ayrıca; SDÜ yayınlarından çıkan ve Prof. Dr. Hüseyin GÜL ile birlikte editörlüğünü yaptığı “*Eğitimde Reform ve Finans Sorunu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*” ile TÜBİTAK projesi çerçevesinde Ayşe Alican ile birlikte hazırladığı “*Toplumsal Cinsiyet Eğitim Rehberi*” başlıklı çalışması bulunmaktadır. 2020 yılında “*Türkiye’de Mültecilik Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum - Geri Dönüş mü Birlikte Yaşam mı?*” başlıklı çalışmanın editörlüğünü Saniye Dedeoğlu ve Özlem Kahya Nizam ile birlikte yapmıştır.

TÜRKİYE'DE KADIN SİĞİNMAEVLERİ

Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?

SONGÜL SALLAN GÜL

BAĞLAM

Bağlam Yayınları 355
İnceleme/Araştırma 246
978-605-5809-48-5

Songül Sallan Gül
Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri
Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?

© Bağlam Yayıncılık
© Songül Sallan Gül

Birinci Basım: Aralık 2011
İkinci Basım: Kasım 2013
Genişletilmiş 3. Basım: Nisan 2021
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Baskı: Avcı Ofset
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No: 6/13
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 44685
Matbaa Sertifika Numarası: 45259

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR	9
ŞEKİLLER.....	10
ÖNSÖZ	11

Bölüm I

KADINA YÖNELİK ŞİDDET YAZININDA ŞİDDETİ AÇIKLAYAN KURAM VE YAKLAŞIMLAR.....

Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve Aileiçi Şiddet Kavramlarının Ayırt Edici Özellikleri.....	17
Fiziksel Şiddetin Türleri ve Sonuçları	19
Psikolojik-Duygusal Şiddetin Türleri ve Sonuçları	20
Ekonomik Şiddetin Türleri ve Sonuçları	21
Cinsel Şiddet Neyi İçerir?.....	22
Aileiçi Şiddeti Açıklayan Yaklaşım ve Kuramlar.....	23
Sosyal Öğrenme Kuramı.....	26
Güç ve/veya Kaynak Kuramı	28
Feminist Kuram.....	31
Ekolojik Kuram.....	34

Bölüm II

DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BOYUTLARI, ŞİDDETLE MÜCADELEDE KAZANIMLAR VE BAŞARILI ÜLKE DENEYİMLERİ .....

Dünyada Kadına Yönelik Şiddet, Boyutları ve Mücadelede Kazanımlar ...	36
Aileiçi Şiddetle Mücadele Kurum ve Programlarının Gelişimi.....	41
Müdahale Merkezleri	43
Acil Yardım Hatları	44
Kadın Sığınmaevleri	45
Şiddetle Mücadelede Uluslararası Sözleşme ve Düzenlemelerin Rolü	46
Ülke Deneyimlerinde Şiddetle Mücadele ve Sığınmaevleri	54
Dünyada Şiddetle Mücadelede Sığınmaevlerinin Yeri	57
Aileiçi Şiddetle Mücadelede Model Ülke Avusturya	64

Bölüm III

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLEİÇİ ŞİDDETLE

MÜCADELE: SÜREÇ VE DİNAMİKLER	68
Kadına Yönelik Aileiçi Şiddetle Mücadelenin Gelişim Seyri	68
Şiddetin Düşündürülen Rakamları.....	73
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Hareketinin Önderliği	79
Şiddetle Mücadelede Kampanyaların Önemi.....	83
Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Hukuksal Kazanımlar	85
Aileiçi Şiddetle Mücadelede Yasal Olanak ve Dayanaklar	87
5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK).....	88
Ailenin Korunmasına Dair 4320 Sayılı Yasa ve Aile Mahkemelerinin Kurulması	91
5395 Sayılı Çocuk Koruma Yasası.....	95
2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	96
5393 Sayılı Yerel Yönetimler Yasası	96
6283 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa	97

Bölüm IV

TÜRKİYE’DE SĞINMAEVLERİNİN DURUMU VE YÖNETSEL YETERLİLİKLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME ..... 103 |

Araştırma Planı, Süreç ve Yöntem	104
Türkiye’de Sığınmaevlerinin Tarihsel Gelişimi ve Mevcut Durumları	108
Sığınmaevlerinin Mekânsal Özellikleri ve Fiziki Yeterlilikleri.....	118
Sığınmaevinde Yönetmel Kurallar: Güvenlik, Gizlilik ve Düzenin Korunması	123
Sığınmaevlerinin Yöneticilerinin Özellikleri ve Mesleki Yeterlilikleri	128
Sığınmaevlerinin Hizmet Sunum Modelleri ve Çelişkiler	132
Sığınmaevlerinin Yönetmel Destekleri: Mesleki Çalışmalar ve Güçlendirme	135
Bir Sığınmaevi Yönetim Desteği Olarak Aile Birleşimi/ Eve Dönüş/Arabuluculuk	142
Sığınmaevlerinin Unutulan Yüzü Çocuklar	145
Sığınmaevi Sonrası Destek Hizmetleri.....	147

Bölüm V

SIĞINMAEVİ KADINLARI: BİR ALAN ARAŞTIRMASININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ.....149

Araştırma Örnekleminin Değişen Sayısal Denklemi	149
Siğınmaevlerine Başvuru Süreci ve Kalmaya Hak Kazanan ‘Uygun Kadınlar’	152
Siğınmaevlerinde Kadınların Kalma Olanakları ve Olasılıkları	158
Siğınmaevinde Kalan Kadınların Profilleri	162
Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri	162
Kadınların Eğitim Durumları.....	165
Kadınların Medeni Durumları ve Evlilik İlişkileri.....	165
Kadınların Ekonomik Yoksunlukları ve Çalışma Statüleri.....	169
Kadınların Yaşadıkları Şiddetin Boyutları	169
Şiddetli Sessiz Dramlar: Dile Getirile(bile)n Yaşanmış Şiddet Öyküleri..	174

Bölüm VI

KADINLARIN SIĞINMAEVİ DENEYİMLERİ 186

Şiddetten Kaçış ve Siğınmaevine Geliş Sürecinde Yaşananlar ve Dirençler... 186	186
Siğınmaevi Sürecinde Güvenlik Kuvvetlerinin Kadınlara Dirençleri	190
Siğınmaevleri İçin İlk Başvuru Kurumları	192
Kadınların Siğınmaevine Gelme Bilinçlilikleri.....	194
Kadınların Siğınmaevlerinden Aldıkları Destekler.....	195
Kadınların Siğınmaevi Kazanımları	197
Siğınmaevi Kadınlarının Memnuniyet Düzeyleri ve Anlatıları	199
Siğınmaevlerinde Kadınların Yaşadıkları Sorunlar	208
Siğınmaevi Sonrası Yaşam Planları	212

Bölüm VII

TÜRKİYE’DE AİLEİÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE KORUYUCU ÖNLEYİCİ KURUMLARIN VE PAYDAŞLARIN ROLÜ.....222

Koruyucu ve Önleyici Kamu Kurumları	223
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Koordinatör Kurum (KSGM)	223
Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (AAK) Sürecin Neresinde? ...	228
Güvenlik Kuvvetlerinin Şiddetle Mücadele Çalışmaları	232
Hukuksal Mücadelede Baroların Adli Yardım Desteği	236

Tabip Odalarının Bilinç Artırıcı Çalışmaları.....	241
Aileiçi Şiddetin Bilgisini Araştıran Kuruluşlar Olarak Kadın Araştırma Merkezleri	242
Belediyelerin Kadın Danışma ve/veya Dayanışma Merkezleri	243
STK'ların ve Bağımsız Kadın Kanaat Önderlerinin Şiddetle Mücadelede Belirleyici Rollerini	244
Öne Çıkan Örnek STK'lar Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Derneği ve KİHEP Çalışmaları	247
Ankara Kadın Dayanışma Vakfı.....	251
Türk Kadınlar Birliği Derneği	253

Bölüm VIII

SIĞINMAEVLERİNİ SORULAR VE 6284 SAYILI YASA

İŞİGİNDA YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	255
Sığınmaevlerinde Türdeşlik Ne Derece Başarı Getirmiştir?.....	255
Ülkemizdeki Sığınmaevlerinin Coğrafi Dağılımı Nedir?	257
Sığınmaevlerine Başvuru Sürecinde Yaşananlar ve Sorunlar Nelerdir? ...	258
Sığınmaevlerine Başvuruları Uygun Görülen Kadınlar ya da Sığınmaevlerinin “Uygun Kadın” Kategorileri Kimlerdir?	260
Şiddeti Yaşamış Sığınmaevi Kadınlarının Profilleri Nasıl Okunmalıdır? .	262
Sığınmaevlerinde Kurallar, Düzen ve Kadınların Sorumlulukları Ne Olmalıdır?.....	264
Hizmet Sunumunda Aile ya da Kadın Odaklılık Ne Olmalıdır?	269
Sığınmaevleri Sadece Barınma Sağlayan Yerler Olmanın Ötesinde midir?	272
Sığınmaevleri Kadınları Özgürleştirip, Güçlendiriyor mu?.....	273
Sığınmaevlerinde Gündelik Hayatın Sürdürülmesinde Sorunlar Nasıl Çözülebilir?	276

Bölüm IX

SONUÇ VE ÖNERİLER	281
KAYNAKÇA	293
DİZİN	327

TABLolar

Tablo 1.1. Kadına Yönelik Eviçi Şiddet –Kuramsal Modeller.....	24
Tablo 4.1. Açılış Yıllarına Göre Sığınmaevi Sayıları... ..	106
Tablo 4.2. Sığınmaevi Yöneticisinin Mesleği	128
Tablo 4.3. Sığınmaevi Yönetimi Tarafından Kadınlara Verilen En Önemli Destek Türü	138
Tablo 4.4. Sığınmaevinin Statüsüne Göre Sığınmaevi Yönetiminin İşbirliği Yaptığı Kurumlar	140
Tablo 5.1. Sığınmaevinde Kadınların Kalma Süreleri	158
Tablo 5.2. Sığınmaevi Statüsüne Göre Kadınların Kalma Süreleri	160
Tablo 5.3. Sığınmaevinin Bağlı Olduğu Kuruluşla Görüşülenin Yaşı Arasındaki İlişki	163
Tablo 5.4. Kadınların Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	164
Tablo 5.5. Kadınların Evlilik Süreleri	166
Tablo 5.6. İlk Evliliğin Yapıldığı Yaş	167
Tablo 5.7. Sığınmaevi Statüsüne Göre Kadınların İlk Evlilik Yaşı.....	167
Tablo 5.8. Kadınların Sığınmaevine Geliş Nedenleri.....	170
Tablo 5.9. Kadının Yaşadığı Şiddetin Türü	171
Tablo 5.10. Aileiçi Şiddetin Kimlere Uygulandığı.....	172
Tablo 5.11. Kadının Şiddet Gördüğü Kişiler.....	172
Tablo 5.12. Kadınların Şiddet Kaynaklı Sağlık Sorunları.....	173
Tablo 6.1. Kadınların Sığınmaevine Yönelişi	188
Tablo 6.2. Evden Ayrılınca İlk Başvurulan Yer.....	189
Tablo 6.3. Sığınmaevinin Statüsüne Göre Kadınların Karşılaştığı Sorunlar	190
Tablo 6.4. Sığınmaevinden Kadınların Aldıkları Destek Türleri	195
Tablo 6.5. Kadınların Katıldığı Kurslar	196
Tablo 6.6. Kadınların Sığınmaevi Kazanımları.....	198
Tablo 6.7. Sığınmaevinin Kadınlar İçin Anlamı	200
Tablo 6.8. Sığınmaevi Nasıl Olmalı?	205
Tablo 6.9. Sığınmaevinin Bağlı Olduğu Kuruluş ile Kadınlara Sunulan Hizmet Türleri.....	211

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Şiddetin İçinde Oluştığı Makro Sistem 34

Şekil 4.1. Araştırma Örneğinde Yer Alan Kadın
Sığınmaevlerinin Coğrafi Dağılımı 107

ÖNSÖZ

2011 yılında, bundan 10 yıl önce, Türkiye’de “şiddete sıfır tolerans” politikası açıklanarak kadına yönelik şiddetin nasıl azaltılacağı ve sığınmaevilerinin sorunlarının nasıl çözüleceği tartışılıyordu. 2021 yılına gelindiğinde ise, artan şiddeti ve kadın cinayetlerindeki vahşeti, cinsiyet eşitsizliğini savunan zihniyeti, kendini kadınlar üzerinden var etmeye çalışan eril kindarlığı ve kadın düşmanlığını konuşuyoruz. Marjinal ama bir o kadar da siyaseten güçlü bir grubun erkek tahakkümünü ve geleneksel aile birliğini koruma adına İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı ‘Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Yasası’na yönelik saldırgan tutumlarını ve Türkiye’nin Cumhurbaşkanı kararıyla Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesini konuşuyoruz.

Oysa bu kitabın ilk yayınlandığı yıl olan 2011 yılında siyasi irade ve kararlılıkla kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın cinayetlerinin durdurulması amacıyla İstanbul Sözleşmesi’ne sahip çıkmış ve ilk imzalayan ülke Türkiye olmuştu. 2011 yılında, bir yılda alınan önlemlerle kadın cinayetleri üçte bir oranında azaltılmıştı. 2010 yılındaki 180 olan kadın cinayeti sayısı, 2011’de 121’e düşmüştü. Ancak ilerleyen yıllarda siyasi iradedeki destek azalmış ve gelenekçi eril muhafazakâr politikalarının artan etkisiyle kadına yönelik şiddetle mücadelede zayıflayarak, politikalar etkinliğini kaybetti.

Kadına yönelik şiddet de çeşitlenerek arttı ve kadınların yaşam hakları ellerinden alınmaya devam etti. 2012 yılında kadın cinayeti sayısı 210, 2013’te 237, 2014’te 294, 2015’te 303, 2016’da 328, 2017’de 409, 2018’de 440’e kadar çıktı. 2019 yılına gelindiğinde ise, kadın cinayeti sayısı 474’e kadar yükseldi. 2020 yılında ise, sayı azaldı, 300 kadın öldürüldü. Ancak 171 kadının da ölümü şüpheli ölüm olarak kayıtlara geçti. 2021 yılının daha ilk ayında da 23 kadın öldürüldü. Son 10 yılda 3.250 kadın öldürüldü ve çok sayıda şüpheli kadın ölümü sözkonusu!

Artık siyasi irade kadına karşı şiddete kayıtsız kalmakta, konuya sahip çıkmak yerine kadın cinayetleri münferit birer olay olarak gösteril-

meye çalışılmaktadır. Geleneksel aile birliğinin korunması adına şiddete ve kadın cinayetlerine cezasızlık yöntemi uygulanarak adeta gözyumlmaktadır. Bu durum Türkiye’de, eril muhafazakâr zihniyeti yeniden üreten patriyarkal, gelenekçi ve fanatik dinci söylemlerin ve abartılmış erkeklik vurgularının bir toplumsal yansıması olarak da kadın ölümleri sıradanlaşırılmaya çalışılmaktadır. Yargı ve kolluk kuvvetlerinin ihmali ve cezasız kalan şiddet kadına yönelik şiddeti daha da artırmaktadır. Hemen hergün medyada ya kadına yönelik bir şiddet haberi işitmekteyiz ya da gözler önünde yaşanan şiddet vahşetini izlemekteyiz. Özüde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak yaşanan aileiçi şiddet, her gün aile meclislerinin ve kocaların ya da eski kocaların kararlarıyla kadınları ve genç kızları şiddetin bir nesnesi haline getirmekte, yürekleri ve bedenleri acıya terk etmektedir. Kadına yönelik şiddet; cinsiyete dayalı, kadını inciten ve zarar veren, fiziksel, cinsel ve ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında kadına baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasıyla yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali ve bir kamu sağlığı sorunu olarak, tüm biçimleriyle yaş, ırk, din, millet fark etmeden kadınların bedenlerini, kendine olan inançlarını ve güvenlerini sarsarak zarar vermeye devam etmektedir. Oysa günümüzde konunun tüm yönleriyle daha fazla tartışılmasına, yasalardaki eksikliklerin, çözüm önerilerinin ve belki de samimiyetin sorgulanmasına her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Aileiçi şiddetin önlenmesinde kadınları, aile birleşimi ve töre adına yeniden erkek şiddetine terk etmek, sorunu ötelemekten ve şiddeti artırmaktan, daha çok şiddetlendirmekten başka sonuç üretmemektedir. Bu nedenle sorunun çözümünde yer alan tüm kurumsal yapıların, iktidarların ve izlenen politikaların eril niteliklerinin sorgulanması gereği ve cinsiyetçi zihinsel haritaların dönüştürülme zamanı artık gelmiştir.

Şiddet olgusunun aileye olan etkileri, konu kadın olunca çok uzun yıllar gündeme gelememiş ve dolayısıyla da mücadele ve kurumsallaşma süreci görece yeni başlamıştır. Şiddetle mücadele kapsamında Batı Avrupa ve Amerika’da 1960’lı yılların sonlarında açılmaya başlayan sığınmaevleri, Türkiye’de 1990’lı yıllarda ilk örneklerini vermiştir. Şiddet görmüş kadınların kamusal alanda ilk olarak sesini duyuran ve aileiçi şiddetin bir özel alan sorunu olmadığını dile getiren kadın hareketi, 1980’lerde sokak gösterileriyle konuyu toplumun ve devletin gündemine taşımıştır. Şiddete